SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2273

av Marianne Littke m.fl. (L)

Stärkt demokrati, ökad tillit och levande lokalsamhällen genom folkbildning, musik och kultur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka folkbildningens roll som demokratisk infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Folkbildningsrådet i uppdrag att se över möjligheten att inrätta ett särskilt riktat stöd för musik- och kulturverksamhet i glesbygd eller på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige står inför växande utmaningar när det gäller polarisering, ensamhet, misstro och minskad delaktighet i samhällslivet. Samtidigt visar svensk och internationell forskning att social tillit, kulturellt deltagande och aktiva civilsamhällen är avgörande för en stark demokrati.

Forskningen visar också att människor som deltar i kulturaktiviteter i högre grad engagerar sig i samhällsfrågor, röstar i val, arbetar ideellt och utvecklar sociala nätverk som stärker den demokratiska gemenskapen.

Historiskt har folkbildningen varit en av de viktigaste orsakerna till att Sverige utvecklats till ett samhälle med stark demokratisk förankring och hög tillit mellan människor. Folkhögskolor och studieförbund har utgjort mötesplatser där människor med olika bakgrund kunnat mötas, lära tillsammans och utveckla ett aktivt medborgarskap.

Musik och kultur som en del av folkbildningens demokratiuppdrag

Musik och kultur har länge varit en bärande del av den svenska folkbildningstraditionen. Körer, orkestrar, rockband, musikcirklar, teatergrupper och kulturprojekt har gett människor möjligheter att mötas över generations-, utbildnings- och socioekonomiska gränser.

Regeringen bör därför ge Folkbildningsrådet i uppdrag att skapa en särskild, öronmärkt bidragspost för musik- och kulturverksamhet inom folkbildningen. Finansieringen bör ske inom Kulturdepartementets utgiftsområde och samordnas med kulturpolitikens mål om delaktighet och tillgång till kultur i hela landet.

Folkbildningens betydelse för landsbygd och glesbygd

På många mindre orter fyller studieförbund och folkhögskolor en funktion som sträcker sig långt bortom utbildning. De är mötesplatser, kulturarrangörer, demokratiforum och sociala nav.

När statlig och kommersiell service koncentreras till större orter ökar betydelsen av lokala civilsamhällesaktörer. I glesbygdskommuner är folkbildningen ofta den infrastruktur som möjliggör kulturverksamhet, ideellt engagemang och lokala mötesplatser.

Ett särskilt landsbygds- och glesbygdsperspektiv bör därför införas i riktlinjerna för statsbidraget till folkbildningen. Medel för musik- och kulturverksamhet bör prioriteras där alternativa kulturutbud saknas eller är begränsade.

Ett exempel

Musikteaterskolan i Bjärnum erbjuder genom sin verksamhet unga människor från hela landet möjlighet att utvecklas inom musikteater, scenkonst och kulturutövande. Samtidigt fungerar verksamheten som en mötesplats där människor med olika bakgrund arbetar tillsammans mot gemensamma mål. Den kombinerar utbildning, kulturutövning och personlig utveckling på ett sätt som ligger nära folkbildningens traditionella ideal om bildning, delaktighet och aktivt medborgarskap.

Musikteaterskolan i Bjärnum visar också hur folkbildningsbaserade kulturverksamheter kan skapa betydande mervärden för mindre orter. Skolan bidrar till

lokal attraktivitet, stärker det regionala kulturlivet och lockar deltagare, besökare och samarbeten till en landsbygd som annars skulle ha svårt att erbjuda motsvarande utbildnings- och kulturmiljö. Verksamheten illustrerar därmed hur investeringar i kultur och folkbildning inte enbart stärker individen utan också bygger levande lokalsamhällen.

I många mindre orter är studieförbundens och folkhögskolornas kulturverksamhet det enda regelbundna kulturutbud som finns tillgängligt. När dessa verksamheter minskar försvagas inte bara kulturlivet utan även de sociala sammanhang där människor bygger relationer, tillit och gemenskap.

Marianne Littke (L)

Camilla Mårtensen (L) *Mauricio Rojas (L)*

Lars Leijonborg (L)